

GAZETA

MAZILILOR ȘI RĂZEȘILOR

BUCOVINENI.

Apare de două ori pe lună.

Abonamentul în țară :		Abonamentul în România și străinătate :	
Pe an	6 cor.—	Pe an	8 lei.—
Pe șese luni	3 cor.—	Pe șese luni	4 lei.—
Un număr 30 bani.			

Redacția și Administrația : Cernăuți, Str. Metgher 8.

In ajunul pertractărilor noastre cu Rutenii în chestia bisericească

In timpul din urmă, chestia bisericii gr. or. din Bucovina a devenit iar actuală, prin hotărârea Românilor, de-a pertracta direct cu Rutenii asupra felului rezolvirii acestei chestii. Intr'o adunare a Românilor din 9 Februarie s'au ales acum și delegații în acest scop. și aceștia vor avea să precizeze, în fața delegaților ruteni, punctul nostru de vedere și condițiile pe baza cărora voim și admitem o înțelegere definitivă pe terenul bisericesc. Pare și lucru natural ca acum, când toată lumea pertractează să pertractăm și noi; numai cât, ne temem ca aceste pertractări să nu aibă soarta celor din lumea mare diplomatică, adică să nu fie sterile. Căci, Rutenii fiind cunoscuți ca nesățioși în aspirațiile lor de cotropire, iar Români, pentru a nu trada interesele neamului întemeiate pe drepturi seculare, trebuind să pună condițiile lor așa cum li se impun prin simțul de pietate față de trecut și prin cel de responsabilitate față de viitor, — este puțină nădejde de a se ajunge la un acord.

În orice caz însă, stăm în fața unui moment, de a cărui însemnătate și gravitate trebuie să fim deplin conștiuți, pentru a nu ne lăsa, prin lipsă de orientare sau prevedere, angajați în obligamente defavorabile nouă. Căci e destul de trist că am ajuns într'o situație ca aceasta unde trebuie să târguim cu cei pe cari i-am primit ca oaspeți, cine să fie stăpân pe moșia noastră strămoșească!

În discuțiile din ziare și reviste, în conferențe și convorbiri particulare, se repețește o cerere principală, care a intrat în conștiința noastră publică: e cererea de a se separa Rutenii din dieceza noastră, având însă ei a-și îngriji de necesitățile lor materiale fără concursul fondului religionar care să ne rămâie românesc. Aceasta e de bună samă, o cerere justă întrucât e constatat că nici un rutean nu a contribuit la întemeierea sau mărirea fondului acestuia. Însă, pentru că pe teritoriul azi rutean sunt atâtea suflete de creștini, bodinioară români, cari nu sunt de vină că au ajuns prin vitregia vremilor, ceea ce sunt, apoi, pentru a nu desminti dărnicia proverbială a Românului, delegații noștri nu vor sta pe acest punct de vedere extrem, de dreptate până la ultima consecvență, dar nici nu vor admite ca cu ajutorul fondului românesc, Rutenii să-și crească cei mai fanatici dușmani ai Românilor. De aceea ne pare foarte potrivită ideea unui fruntaș bisericesc al nostru de-a cere ca, Rutenii să recunoască dreptul exclusiv al diecezei române de-a dispune asupra fondului religionar (care ar fi să primească și numirea de fond românesc), primind ei din acest fond numai atâta cât va fi de lipsă pentru dieceza lor și excluse fiind orice dotațiuni cu scopuri culturale lumești, deci ajutoare pentru școlile rutene și stipendii pentru elevi și studenți ruteni. Prin urmare, institutele susținute până acuma de fond, vor trebui să se decreteze ca curat românești, începând cu acea meri-

toasă Școală poporală din Cernăuți, căreia ar trebui să i-se redea ca document, istoric, numirea de odinioară de școală »moldovenească« (»moldauische Schule«), urmând cu școlile secundare, ale căror urice de fondare prevăd ca limbă de instrucție limba română (gimnaziul din Suceavă și Școala reală din Cernăuți), și fiind cu liceul de fete din Cernăuți.

Cât pentru delimitarea teritorului care ar forma sfera de păstorire a episcopului rutean, am citit zilele aceste că este dat ca bază catastrul național. Acesta, alcătuit pentru alegerile din dietă, nu poate fi suficient pentru tranșarea chestiei bisericești, fiind făcut pe un timp de decadență națională, când Românii oficios se lepădau de sporirea elementului român și când în organul oficios al partidelor noastre, atunci unite, un ticălos a putut scrie în articolul prim, să ne ferim de »cuiu străin în casă«. Acest »cuiu străin« sunt toți acei înstrăinați pe vremuri, îndeosebi Răzeșii, cari acuma se declară ca Români și cer școală și biserică românească. Deci, pentru chestia bisericească, e de lipsă un catastro nou, în care să se oglindească starea actuală, având ca criteriu voința credincioșilor, și nu dorința de expansiune a intelectualilor ucrainți, în majoritatea lor galițieni uniți.

În fine, sediul episcopiei rutene nu poate fi decât un centru al rutenismului, în orice caz nu în Cernăuți. Nu vom admite cu nici un preț ca Rutenii să capete pentru episcopie biserica Sf. Nicolae din Cernăuți, ce se va zidi în strada rusască, la care aspiră ei, precum se svonește. Această biserică e în primul rând a suburbiului românesc Caliceanca, și am face o crimă națională, admitând o citadelă rusască în acest punct și așa destul de periclitat. Apoi prin strada rusască trec toți poporenii din comunele românești Horecea, Mahala, Ostrița etc., când vin la Cernăuți. Cum am putea noi să le punem sub ochi o dovadă de rușinoasă cedare, și să le scoatem

în cale pe aceia de a căror atingere și influență suntem datori să-i ferim cât de mult!

Dar Rutenilor li trebuie și mănăstiri și pe acestea tot dela Români le cer. Ar face mai bine să ceară ca o căpetenie de a lor, de pildă, Koko Wassilko, să se facă ctitor proslăvit, zidind o mănăstire frumoasă și înaltă, cum n'a mai fost alta. Ar fi cea dintăiu fundațiune rutenă în Bucovina. Ar fi un început de fond gr. or. ruten și o dovadă că Rutenii, în aspirațiile lor pe terenul bisericesc, se gândesc în adevăr și la Dumnezeu și Sfinții lui, nu numai la fondul Mitropoliei românești.

Sigur, Rutenii vor zice că noi cerem prea mult, sau mai bine zis, le dăm prea puțin, (căci noi nu avem să cerem ce de drept e al nostru). La aceasta vom răspunde că facem o jertfă foarte mare, cedând aproape jumătate din dieceza noastră, posesiunea noastră din sărămoși și dacă voim să ne asigurăm un avantaj în privința culturală, e unica noastră mângâiere, dându-ni-se puțință să ne apărăm mai bine ca până acuma de cei ce ne-au invadat moșia. Dacă nici acest avantaj nu ni se va îngădui și Rutenii vor recurge la ajutorul guvernului pentru a ne forța, noi ne vom pune la luptă desperată și vom infrunta și cea mai riguroasă atitudine a stăpânirii, căci dreptatea e de partea noastră.

Iar delegaților noștri, între cari sunt unii cari, prin scrieri sau activitatea lor de până acuma, și-au dovedit orientarea și competența, le adresăm un călduros apel de-a reprezenta, cu demnitate și hotărâre, interesele neamului nostru, în deplină conștiință a răspunderii lor față de urmașii noștri.

Am schițat aici numai condițiile principale. În decursul pertractării cu Rutenii se vor pune pe tapet toate punctele asupra cărora e de lipsă să se stabilească anumite norme, și va fi bine ca publicitatea să fie ținută în curent cu mersul discuțiunilor ce vor urma. De aceea

cerem ca la pertractări să asiste și reprezentanții presei române. Mai cerem, ca pentru fixarea cât de exactă a debaterilor a căror însemnătate istorică e evidentă, delegații români să-și atașeze un stenograf verzat, care să ne dea protocolul complet al acestei »conferențe de pace«.

Cu ce mijloace ne combat Ucrainii.

Ucrainii, în lupta lor contra Românilor, se folosesc de mijloacele cele mai josnice, precum batjocura, minciuna și calomnia în vorbă și în scris. Cine vra să știe cum ne cinstesc ei în organele lor de publicitate, n'are decât să iaie la mână un număr din „Narodnii Holos“, foaie pentru popor, sau „Ucraina“ lui Stocki.

Eată de bună oară ce cetim în „Narodnii Holos“ No. 2 din 1913 la pag. 5: „Comuna Gemene, în districtul Câmpulungului, e un sat rusesc din timpuri străvechi.... În timpul din urmă au venit în satul acesta niște hargafi, Români din satele românești învecinate“. Și mai departe: „Românii, cari se recrutează din foști hargafi în Gemene....“ Vedeți nerușinarea? într'un district neaoș românesc resar deodată Ruteni în Gemene, băștinași aice din timpuri străvechi, după „Narodnii Holos“, și Românii din satele învecinate vin să-i hărgătască. Și tocmai contrarul e adevărat. Vedem doar și astăzi în timpul de vară cum vin Galițienii cu torbele în spate, căutându-și lucru pe mănoasele câmpii românești și câți dintr'acești lucrători rămân în țară fără a se mai întoarce în patria lor Galiția. Și Ucrainii din Gemene sunt de aceeaș origine și astăzi vor să încalce pe stăpânii lor de odinioară!

La fel cu jurnalele ucraine caută și reprezentanții nației rutenești, deputații ucraini, să ne defaime și să ne înjosască, mai ales înaintea guvernului, pentru a putea stoarce în așa mod avantaje pe sama Românilor. Și aceasta le-a reușit până acuma în mod strălucit, pentru că guvernul se credea obligat a implini toate cererile acelor ce lamentau și se plângeau de nedreptate pe terenul bisericesc și școlar, fără a lua în considerare că cu aceasta face strămbătate Românilor, cari nu sunt cetățeni de clasa a doua și nu merită defel o tratare vitregă. Rutenii se poartă ca și jidanul care te lovește și strigă ghevalt.

Pe terenul bisericesc li s'au făcut Rutenilor concesiuni enorme în dauna Românilor și s'a adus chestiunea bisericească la așa încurcală, că astăzi stăpânirea singură nu știe cum să o descurce. Că chestia aceasta e astăzi așa de complicată, vina o poartă acei sfetnici ai stăpânirii cari s'au lăsat înduplecați și amăgiți de miorlăiturile tânguitoare și minciunoase ale lui Pihuliak și au făcut Rutenilor hatăruri peste hatăruri.

Acuma vine chestia școlară. Și aici Rutenii au un avans colosal față de Români și pe când ei ne-au ocupat aproape districte întregi și le slavizează, Românii n'au voie nici să se răspundă, ci trebuie să privească ca oameni cumiți și liniștiți cum zeci de mii de frați de-ai lor sunt trecuți în rândurile Rutenilor și cum li se slavizează mai ales tineretul în școală.

Văzând dar Românii că cu pasivitatea merge tot spre rău, s'au apucat temeinic de lucru, ca să se cotorosască de rutenismul octroat în școală și își deschid școale particulare pe cheltuiala proprie.

Dar aceasta nu e pe placul rutenilor și văzând ei că poporul din câteva sate pornește energic să-și alcătuiască școale particulare românești și ei neputând nimica face contra curentului de redeşeptare națională a mazelilor și rezeșilor și a poporenilor cari au avut aceeași soartă că li s'au răpit școalele românești, aleargă cu gura deschisă la guvern strigând într'un glas: „Iată romanizatorii, iată popii romanizatori, iată instigatorii care îndeamnă poporul ca să ceară școală românească, ca să se înscrie în catastrul românesc al alegătorilor, nu credeți oamenilor ce cer școală românească căci ei n'o cer din convingere, ei sunt mituiți, îmbătați de agitatorii românilor“ și câte altele. Guvernul ordonează anchete severe asupra cererilor românești privitor la școală, ordonează revizuirea catastrulul dar în sfârșit se ajunge la acelaș rezultat ca și mai înainte pentru că cererile Românilor sunt motivate și isvorâte de fapt din convingerea cetățenilor fără ajutorul rachiului și fără alte mijloace condamnabile pe care ne însinuează Rutenii.

Ucrainii însă nu încetează a striga contra romanizatorilor, contra popilor romanizatori, la orice întrunire a deputaților se votează rezoluțiunea: Înalte guvern, dă-ne scut contra romanizatorilor! Deputatul renegat Spenul a amintit de școalele noastre particulare și în parlament în 28 Decembre 1912 și-a cerut acelaș lucru. Eată pasajul respectiv din orațiunea lui Spenul reprodus după „Bukowinaer Post“ din 19 Ianuar 1913. Nr. 2950: „In multe comune rutene se deschid adecă de câțiva ani de niște

instigatori romanizatori școale particulare românești, în cari se ademenesc, prin diferite mijloace condamnabile, copiii din școalele primare rutene cari nu înțeleg nici un cuvânt românește. Se înțelege de sine (pentru d. Spenul nu însă pentru noi N. R.) învățământul trebuie să se predeie în limba ruteană, și copiii deprind aici cu mare nevoie numai câteva cuvinte românești. E evident prin urmare, că în atari școale nu poate fi vorba de un succes oareșcare. Și în cele mai multe cazuri nici localurile și nici persoanele care predau învățământul la școalele particulare nu corespund legilor școlare, fără ca autoritățile școlare să caute a împiedeca cu energie atari ilegalități.

Aceste sunt expunerile lui Spenul privitor la școalele noastre și dânsul crede că cu al său „es ist selbstverständlich“ și cu „es ist somit klar“ ne-a dat gata cu școalele noastre particulare. Pentru informarea publicului avem de obiectat că școalele particulare românești se deschid: 1. în acele comune mixte sau românești unde consiliul școlar de țară ne-a desființat școalele publice transformându-le, de dragul rutenilor, în școale rutenești precum: Mihalcea, Gemene etc.; 2. în comune românești unde populația cere școală românească și autoritatea școlară vra să-i octroeze școală rutenească precum la Danila, Calineștii lui Cuparencu, Calineștii lui Ienachi, Petriceanca etc.; 3. în comune răzășești unde deasemenea au existat școale românești cari fură transformate în școale rutenești.

Și înființatorii școlilor particulare nu ademenesc copiii din școalele rutene cu mijloace condamnabile (vorba d-lui Spenul) ci părinții îi aduc singuri la școala particulară română și duc și jertfe pentru susținerea acestor școale numai să știe că copiii învață românește.

Cât privește succesul dela școalele particulare îl asigurăm pe d. Spenul, fost inspector școlar, că aceste ori și când pot să concureze cu școalele rutene publice, ba elevii dela școalele noastre îi întrec chiar pe cei dela școalele ucraine în orice privință. În ori și ce caz nu se va întâmpla ca școlarii din clasa III-a românească să nu știe a socoti nici până la 30 (cazul școlarii ucraini din Jadova (Bețcov).

Ca să vadă lumea cât de riguros purcede autoritatea școlară în privința întocmirilor școalelor particulare românești dăm un extras din emisul consiliului școlar districtual din Vășcăuți pe Cer, din 13 Iulie 1912, Nr. 4393 privitor la adaptarea unei case ca local de școală în Carapciu p. C. Eată ce cere emisul :

„An dem für Zwecke dieser Privatschule in Aussicht genommenen Hause Nr. 45 in Karapcziu a/Cz. sind die im Protokolle ddo 16. März 1912 angeführten Herstellungen zu bewirken.

Diese Herstellungen sind folgende:

1. Der provisorische Fußboden ist abzutragen, der Schutt auf 35 cm. tief zu entfernen und eine neue trockene Schotteranschüttung vorzunehmen, sodann sind sowohl im Schulzimmer und in der Kanzlei als auch im Vorhause neue gehobelte Bretterfußböden herzustellen.

2. Der bestehende Kamin ist 1 m über Dach zu führen.

3. Bei 2 Fenstern sind Ventilations (Klapp)-flügel anzubringen.

4. Der Zugang und der Hofraum sind auszuschottern.

5. 10 m vom Hause entfernt ist ein Pumpbrunnen herzustellen.

6. Auf einer betonierten Senkgrube ist ein 2-teiliger Abort herzustellen.

7. Es sind 2 Spucknapfe und ein Waschtisch samt Trinkgräten anzuschaffen.

8. In allen Fenstern sind Vorhänge anzubringen.

9. Das Vorzimmer ist als Garderobe einzurichten.

10. Sind Thermometer, und statt der vorhandenen unzureichenden Bänke hygienische Bänke anzuschaffen.

11. Sind die in der Schul- und Unterrichtsordnung festgesetzten Lehrmittel, sowie ein Lehrmittelkasten anzuschaffen: (§ 18 der Sch. u. U.-O. vom 28./9. 1905 R.-G.-Bl. Nr. 159).

12. Ferner wird der Nachweis zu erbringen sein, daß der zur Abhaltung des Religionsunterrichtes in Aussicht genommene pensionierte Oberlehrer Mihai Reuș vom gr.-or. erzbischöflichen Konsistorium hiezu zugelassen wird.

Die vorstehend angeführten Bedingungen sind **jedenfalls** noch vor Eröffnung der in Rede stehenden Privatvolksschule zu erfüllen.“

Trebuie să observăm că mai întâi a fost o comisie la fața locului de a măsurat și a cercat localul și l'a aflat corespunzător și după aceasta a fixat condițiile de adaptare.

Acuma îl rugăm pe d. Spenul să ne spuie dacă școalele publice rutene corespund tuturor condițiilor cerute aici dela o școală particulară, să numere câte școale publice sunt mai rău întocmite decât școalele particulare și se va îngrozi singur de constatarea aceasta.

Atunci ce măsuri mai energice cere d. Spenul ca să le aplice autoritățile față de noi? Înțelegem. Să porceadă la fel ca fostul guvernor Bleyleben care amenința că va „învăța minte“ pe așa porecliții „popi romanizatori“ și care s'a răstit față de o deputăție mare din Mihalcea că va trimete 200 de jandarmi în sat și li va scoate sătenilor gărgăunii din cap de a cere școală românească. Deci nu e vorbă de un scut al Rutenilor ce cere dela guvern, ci de o încătușare a Românilor în favorul Rutenilor.

Cererea lui Spenul vădește că dânsul n'are cunoștință de cele mai elementare drepturi ale unui popor, dar dacă luăm în considerare că atât el cât și alți câțiva reprezentanți ai Ucrainilor trăsese numai din mila guvernului, vom afla ținuta lui măcar explicabilă. Dacă candidează un Român contra unui Ucrain, cum a fost cazul cu Spenul însuș, comisarii guverniali trebuie să-l scoată ales, fie și cu ajutorul celor mai „verwerfliche Mittel“. Un alt ucrain reușește să fie ales contra unui social-democrat sau contra unui rutean bătrân cu ajutorul jandarmilor și așa mai departe.

Și suntem siguri că bună parte din șicanele fără margeni, din amendările fără număr și purtarea părinților pe la căpitanii etc. sunt o urmare a cererilor stăruitoare și a învinuirilor făcute contra noastră de către deputați la Spenul. Un memorandum întreg al suferințelor noastre pe terenul școlar îl prezintă interpelația d-lui Vasilovschi și soții din dieta țării, reprodușă în numărul trecut al foii noastre.

Dar toate încercările autorităților școlare de a nimici, la cererea deputaților ucraini, chiar din început existența școalelor particulare, s'au frânt de voința de fier a părinților interesați, cari nu crută nici timpul, nici banul și nici sănătatea, ci bat necontenit drumurile pentru a-și dobândi școli după placul lor și nu după placul altora.

Ucrainii, văzând că nu reușesc cu mijlocul acesta, caută să iscodească din ce fonduri se susțin școalele particulare românești și dacă pentru susținerea lor nu ne vine vre-o subvenție din străinătate. Wassilko, rugat fiind de a născoci un mijloc de nimicire, supărat de a nu putea întreprinde ceva față de procesul acesta de redeșteptare pornit din masele largi ale poporului, a strigat infuriat: „Eu voi face cu Românii ceea ce am făcut cu Rușii bătrâni“. Vra să zică pentru a doborâ pe un contrar cu care nu-ți poți măsura puterile, cauți să-l înlături cu mijloace

necinstite. Numai că d. Wassilko uită că alta e a nimici pe un contrar politic, sau pe un partid politic chiar, și alta de a întreprinde ceva față de un curent al unui popor întreg, izvorât din împrejurările vitrege ale timpului.

Și în ce privește mijlocul al doilea putem dormi liniștit pentru că orice silință a d-lui Wassilko de a afla un punct pentru a ne putea stigmatiza de iredentiști va rămânea zădarnică pentru că Românii din Bucovina sunt convingși că orice întreprindere națională poate să fie numai atunci trainică și de folos neamului, dacă națiunea e în stare din puterile proprii a-i asigura reușita.

Și că Românii știu lucra conform principiului acestuia se poate vedea din faptul, că în mod spontan s'au angajat mai multe societăți din cele mai de samă ale Românilor bucovineni, pentru a colabora și a contribui fiecare în marginile puterilor sale la opera de redeșteptare a masselor largi ale poporului și a asigura funcționarea școalelor particulare activate de dâșii.

Cu eugetul curat și cu încredere în puterile lor și în ajutorul Domnului, trebuie să învingă Românii în lupta lor pe terenul școlar și asta va putea merge cu atât mai lesne la bun sfârșit, că toate stările, toate păturile poporului român sprijinesc pasul acesta și aduc jertfe frumoase pentru a asigura reușita lui.

D. Dionisie cav. de Bejan (renegat?)

Unul din luceferii democrați, care afrontase pe d. Bejan în calitatea de președinte al Societății pentru cultură într'un mod demn de un golan de stradă, supărat fiind că a trebuit să sufere consecințele cam neplăcute ale purtării sale, a susținut odată în „Foaia Poporului», că d. Bejan ar fi ucrain. Se vede că al său — vici dă mai bune garanții de origine curat moldovenească. Dar nu cu acest domn voim să ne ocupăm, ci de altul, cu nume mai românesc, ba indiscutabil românesc, însă înrolat în sotnia căzăcească, care l-a imitat pe românul nostru, susținând și el în parlament că d. Bejan ar fi rutean. Acesta e Spênul, deputatul rutean, care, spre mai mare rușine a lui, a trecut pe partea Rutenilor abia după ce își finise învățătura și fusese aplicat ca învățător român în satul curat românesc Bosance. Se vede că părintii lui, răzeși de peste Prut, cari au știut să-și cinstească amintirea părinților, au înțeles mai bine ce au să facă când au

pus pe ficiorașul lor să învețe carte românească în școala normală. Tânărul Spenul (recte Spênul) însă, probabil prea leneș sau prea prost pentru a se prepara bine pentru examenul de capacitate din limba română, a preferit să primească hatârul Rutenilor, cari l-au trecut și fără cunoștințele necesare la examinare și cari, în lipsa de inteligențe superioare, l-au făcut chiar inspector școlar și pe urmă deputat. În deplină conștiință că e un renegat de cea mai pronunțată specie, d. Spenul ar fi trebuit să ocolească în orașunea sa contra Românilor, măcar acest punct gingaș, în care însuși e cu musca pe căciulă, întocmai precum în casa unui spânzurat, casnicii se feresc să pomenească de ștreang. El a voit însă să facă pe grozavul și s'a făcut de râs, dându-ne prilej să constatăm ironia situației în care-l arată vorbele lui.

Cât pentru originea d-lui Bejan, putem servi cetitorilor noștri, precum mai ales d-lor Spenul și Chisanovici, cu un document prin care se dovedește că familia Bejan e din mazili moldoveni, pomenită în o carte Domnească din anul 1721 (dela facerea lumii 7230), și că strămoșii d-lui Bejan au ocupat locuri de cinste în principatul Moldovei. Iată acest document:

„Dela departamentul pricinilor streine.

Supușii austriacești lăcuitori din Bucovina Mihălachii, i Andrii și Ioan, frați, feciori săvârșitului Dimitrașcu Bejan, capitan, și nepoți lui Ioan Bejan, capitan. Prin jalobă lor, ce prin cinstită c. c. Agenție au dat, au făcut arătare, că ei de multă vreme rămăind de părinții lor copii mici și săraci (orfani N. R.) fără nici o povățuire de cătră nimene, după ce s'au rădicat la legiuită vârstă, încredințândușă că starea neamul lor au fost din rândueală mazililor ai pământului acestuea, au făcut rugăminte, ca să li se de încredințare de aice, arătând ei spre dovadă astă o carla a Domnului Mihaï Racoviță vrod din Velat 7230 Sept. 5 (1721) având și o mărturie dela căți-va mazili lăcuitori din Bucovina, prin care adevărează acei, că știu pentru stare neamului jăluitorilor acestora, că este din rândueală mazililor. Deci după dovezile aceste ce s'au văzut la mâna lor, facândușe cercetare și adevărindusă, că neamul lor au fost mai innainte de stare și rândueală mazililor de aice, li s'au dat dela Departament această încredințare.

1808 Sept. al 10 în Eși.

Dumitru Saul m/p
Postelnic

S'au trecut la Condică = Constantin Hoiban m/p = vertatur.

Daß jenseitiges Zeugniß von dem Präsidenten des Departements auswärtiger Angelegenheiten des Fürstenthums Moldau, Herrn Postelnik Dumitru Saul eigenhändig unterfertigt worden sei, wird von Seiten der k. k. Agentie im Fürstenthum Moldau amtlich bestätigt

Iassy den 7. Dezember 1808.

In Abwesenheit des Herrn Agenten

(L. S.)

Duldner m/p.

Cancelliere.

Documente.

Carte de judecată*).

De la boiarii divanului cnejii Moldovii 1771, lun. 2.

Jăluitorii Procopie cu femeia lui Evdochia au jăluit cumcă Gheorghie Cocea căpit și cu alți răzeas alui au cuprius părțile de moșie a femeiei lui ce le are la ținutul Cernăuților și le mănăcă venitul de 25 ani și mai bine în silă, având și multe giudecăși cărora ei nu s'au supus și până la atăta că și vârsări de sânge s'au făcut, că femeia lui îngreunată fiind și împingându-o Cocea au pierdut copilul, cum și dispre d.-lui visternicul Ioniță Cant(acuzino) li s'au făcut multă asupreală, că ei îndatorindu-să la d.-lui tot pentru aceaste părți de moșii ș'au făcut cărți domnești de stăpanit moșia și n'au vrut ca să-i dea scrisorile să le pue zălog la alții și să-i dea d-sale banii, ce le-au vândut acestor de mai sus arătați și cer ca să răscumpere.

Răspunzătorii Gheorghie Cocea și cu Ioan Costrăș au răspuns cumcă aceaste părți de moșii ale femeii lui Procopie ei le-au luat și le-au răscumpărat cu bani de la d.-lui vist. fiind moșiile aceaste de la strămoșul său și le-au cumpărat în trei sute cinci zăci lei, adică 50 lei au fost capital și 100 lei dobânda banilor, arătând Cocea și un zăpis din văleat 1767, lun. 6 de la Dochia fata lui Cotoman și de la bărbatul ei Pricopie întru care serie că s'au îndatorit cu 250 lei la d.-lui Ioniță

*). În posesia d.-lui Ioan cav. de Baloșescu, mare proprietar în Comărești-Bețcov.

Cant(acuzino) vist, cu dobânda lor din 10 — 12 pe an, pentru care bani au pus amanet 4 părți de moșie, anume: Jadova la Suceavă, Stăneștii, Ivancăuții și Ispasul la Cernăuți, și ei neavând puțință ca să-i dea banii la vadelile ce-ș pusese mai înainte le-au mai pus și altă vadea până la 15 zile alui Avgust, ca de vor da banii la soroc să-ș ia părțile de moșie, iar nedând banii să rămăe de istov, și-au mai arătat și altă carte de la Măriia sa Grigorie Ioan Vvod din 1768, Iunie 10, c'un an mai pe urmă întru care scrie că nedând banii la soroc s'au giudecat d-lui vister. la divan cu Procopie și cu femeaia lui, și de la divan s'au hotărât ca să-l mai aștepte d-lui vist. încă trei luni, și de vor da banii la vechilul ce va trimite d-lui vist. acolo: ori Procopie cu femeaia lui, ori alți răzăș sau rude alor, să aibă voe să ia părțile aceale de moșie; iar nedând banii la vadeoa acestor trei luni, să rămăe părțile aceale de moșie cu hotărâre de istov, răspunzând Cocea că după giudecata divanului ei fiind răzeăș, și fiind și după neamul lor au cumpărat aceale părți de moșie de la d-lui vist. cu soma arătată mai sus. Iar pentru venitul ce au arătat Procopie că ar fi mâncat el după aceale bucățele de moșie: au răspuns Gheorghe Cocea că de 4 ani decând au cumpărat moșiia de la dum-lui vist. nici un venit n'au luat, fiind vreme de răskoale, iar mai nainte cât au ținut d-lui vist. moșiile acealea. de au luat venit de n'au luat el nu știe, să-ș caute cu d lui vister. Cât pentru venitul moșiilor acestora ceau aratat Procopie cu fâmeaia lui, dumnilui visternicul, fiind la divan, au răspuns că d-lui nici un venit după aceale bucățele de moșie n'au luat, ce după ce au zălojât ei moșiile la d-lui liau dat în sama lui Dumitrașcolog. și el știe de a fi luat ceva și să-l apuce să dea sama.

Hotărârea.

De vreme ce Gheorghie Cocea și Ioniță Costrăș au cumpărat părțile aceaste de moșie ce s'au arătat mai sus de la d-lui Ioniță Cant. vist. cu prețul ce s'au arătat mai sus, am hotărât, Procopie și cu femeaia lui să dea aceaste 350 lei lui Gheorghie Cocea și lui Ioniță Costrăș, carii au cumpărat aceale părți de moșie până într'o lună de zile și să-ș ia moșiile iarăș supt stăpânirea lor, ca a lor dreaptă ocină, iar de nu vor da banii la sorocul arătat, Cocea și Costrăș să fie volnici a stăpâni moșiile ce au cumpărat de la dum-lui vister. cu bună pace, însă am hotărât și aceasta: Procopie și cu Eudochia, femeaia lui, la

răscumpăratul moșii să dea lui Gheorghie Cocea și Ioniță Costrăș drepti bani de a lor, iar să nu să împrumuteze de la alții să-i bage în moșie, că ori când și or la ce vream s'a dovedi că n'au dat banii lor ce au luat de la alții pentru ca să-i bage în moșie: acia răscumpărare să nu să ție în samă, ce să rămăe aceale părți de moșie la Cocea și la Ioniță Costrăș de istov, fiind ei răzeaș și neam. altora streini nu să cade a intra.

L. Baș... vor. Alexandru Vlad
.... logofăt

s'au trecut la condică.

Sentița.

Im Namen Seiner Majestät des Kaisers!

Das k. k. Bezirksgericht für Strafsachen in Czernowitz hat über die Anklage des Heinrich Schmidt (als Privat-Anklägers) gegen Teodor Andoni wegen Übertretung des Art. III. Ges. v. 15/10. 1868, Nr. 142 R.-G.-Bl. in Anwesenheit des Advokaten Dr. Ausländer (als Vertreter des Privat-Anklägers) des auf freiem Fuße befindlichen Angeklagten, nach der heute durchgeführten Hauptverhandlung auf Grund des vom Ankläger gestellten Antrages auf Schuld-spruch und Bestrafung zu Recht erkannt:

Der Angeklagte ist schuldig durch Vernachlässigung der ihm obliegenden pflichtgemäßen Aufmerksamkeit als Redakteur der periodischen Druckschrift: „Gazeta mazișilor și „Razișilor Bukowinei“, die Veröffentlichung der in der Nummer vom 1. Oktober 1912. zum Abdrucke gelangten ein Vergehen gegen der Sicherheit der Ehre des Privatanklägers verwirklichenden Notitz unter der Spitzmarke „Regularea raurilor si d. Schmidt“ verschuldet zu haben. Angeklagter hat hiedurch die Übertretung des Art. III. des Ges. vom 15/10 1868 R.-G.-Bl. Nr. 142 begangen und wird gemäß derselben Gesetzesstelle unter Anwendung des § 266 St.-G. zu einer Geldstrafe von 10 K im Uneinbringlichkeitsfalle 24 Stunden Arrest, gemäß § 39 P.-G. zur Veröffentlichung des gegenständlichen Erkenntnisses auf eigene Kosten in der nächsten oder zweitnächsten Nummer der genannten periodischen Druckschrift auf eigene Kosten endlich gemäß § 389 St.-P.-O. zum Ersatze der mit 30 K bestimmten Kosten des Privatanklägers verurteilt.

Czernowitz, am 29. November 1913.

Lozinski m. p.

Koch m. p.

Știri mărunte.

Cazuri de moarte. Luni în 10 Februarie a încetat din viață în vârstă de 36 de ani Arcadie Bocancea, paroh la Culeuș. Fie-i țărina ușoară.

— În 15 Februarie a reposit ieromonahul dela biserica catedrală Ignatie Ianovici.

Examene. În terminul din Februar au trecut examenul de profesori domnii: Teodor Zub, suplenitor la gimnaziul al III-lea de stat din istorie și geografie; Alexandru Morariu din latină și greacă; V. Jemna, suplenitor la gimnaziu din Suceavă, din latină ca obiect principal și greacă ca obiect secundar; Mihai Blica din latină și greacă ca obiecte secundare. — Felicitările noastre!

Numire. Secretariul consiliului cultural d. Aurelian Voronca a fost numit inspector superior agricol și însărcinat cu conducerea instituției pentru introducerea contabilității în economiile țărănești precum și cu redactarea foilor agricole ale consiliului cultural al țerii. — Felicitările noastre.

Dela Comitetul țerii. Comitetul țerii a ales ca membru al comisiei disciplinare pentru funcționarii consiliului permanent de țară pe consilierul de finanțe atașat procuraturii de finanțe d. dr. Isidor Stefanelli.

Dela guvern. Prezentul țerii l-a numit pe d. D. cav. de Goian comisar de județ în orașul Câmpulung.

Schimbare de nume. D. prof. Amuliu Litviniuc a primit dela guvern autorizația să poarte de-acum înainte numele vechiu al familiei „Liteanu“.

O faptă nobilă și deamnă de imitat. S. Sa parohul din Opișeni d. Emilian Vasilovschi a trimis Societății pentru cultura și literatura română din Cernăuți cu destinația pentru „fondul școlar“ o cărticică de depunere dela banca raiffeisiană cu suma de una mie coroane. Dumnezeu să-i răsplătească fapta aceasta!

Serată dansantă. „Societatea Mazililor și Rezeșilor bucoveneni“ aranjează Duminecă în 23 Februar a. e. în sala festivă a „Casei Germane“ din Cernăuți o serată dansantă sub patronajul d-lui Dr. Alexandru baron Hormuzachi, mareșal al țării. Toaleta pentru domni: redingota. Prețul de intrare pentru o persoană 4 cor., pentru studenți câte 2 cor., loja costă 25 cor. Venitul curat e destinat pentru sprijinirea elevilor sermani din starea Mazililor și Răzeșilor. Suprasolviri se primesc cu mulțămită și se vor publica.

Aflăm că societatea a făcut pregătirile necesare ca să reușască serata în mod demn și strălucit. Credem că onoratul public care în toți anii i-a dat societății sprijinul său nu va lipsi nici în

anul acesta să-i acoarde atenția cuvenită în vederea mărețului program ce-l urmărește societatea și în vederea scopului curat național și filantropic al întreprinderii acesteia.

Inimi nobile în serviciul școalelor particulare. Prea onorata doamnă Maria Kraigher a binevoit a dăruii de Crăciun haine elevilor sermani dela școalele particulare din Comărești-Centru și Comărești-Tisovăț. Fiecare copil de școală a căpătat câte un dar. Comitetul curatorului școalelor particulare din Comărești aduce prea onoratei doamne donatoare cea mai profundă mulțămintă pentru darurile făcute sermanilor copilași. Curatorul mulțamește pe calea aceasta onor. familii Kraigher și pentru lemnele ce s'au donat pentru încălzitul localurilor școalelor particulare.

În Panca d. Isidor cav. de Ianoș, mare proprietar, a distribuit cu mâna-i proprie în ziua de 4 Ianuar haine de iarnă la școlarii sermani dela școala particulară română și pentru încălzitul localului a dăruit lemne din pădurea sa. Pentru aceste daruri marimonioase conducerea școlară se simte plăcut îndatorită a aduce d-lui Ianoș mulțăminta cea mai cordială.

Conducerea școlară mulțamește respectuos și filialei soc. Doamnelor române" din Panca îndeosebi doamnei boierite Ianoș, care e prezidenta societății și d-nei Palievici, secretară, pentru ajutorarea copiilor cu cărți și pentru interesul viu ce-l arată pentru școala română.

Mulțămintă publică. În 15 Decemvre 1912 s'a adunat la indemnul d-lui deputat M. Scalat, în folosul școlii particulare române din Carapciu pe Ceremuș, suma de 30 cor. 70 bani, la care au contribuit următorii domni: dep. M. Scalat 10 cor; câte 2 cor.: Ilarion și Gheorghe Cheivan; câte 1 cor.: cant. bis. V. Petrașciuc, Al. Cheivan, Emilian Gavriiliuc, Simion Cerniavșchi, Mihai Tiron, Dimitrie și Filip Goian, ambii din Vilaucea, Simion Tiron, Al. Zaveliță, Nicolai Voițencu, Alexandru Palabniuc, Anton Marianciuc, Nicolai Marianciuc, Nicolai Gavriiliuc și stud. Vasile Scraba; apoi Ion Tiron 80 b. — Pe lângă aceștia a dăruit păr. exarh din Lencăuți din pădurea-i proprie un copac pentru încălzirea clasei.

Subsemnatul aduce prin aceasta, în numele școlii, atât inițiatorului, cât și tuturor celorlalți domni contribuenți, mulțăminta cea mai călduroasă.

M. Reuț, cond.

